

ven amb la terminació *-tu* del basc comú modern —de valor infinitiu-participial— ho exemplificava el mateix Mitx. citant, en la carta, el biscaí *otz-i-tu* «enfria-do», deriv. de *otz* 'fred'. Aquí afegeixo jo que la formació en *-itu* de *çori* no és tal hipòtesi, car *çoritu* «ma-durar» figura en el romanç del navarrès Juan de Elia-lde, v. 115, premiat a Pamplona l'a. 1609 (Mitx., *Textos Arc. Vcos.*, 3.1.20).²

Llegint textos, diccionaris i gramàtiques bascos veig¹⁰ una sèrie de fets que ens poden conduir a un aclariment dels punts encara obscurs en aquest enigmàtic problema. És sabut que *-ta* fa en basc corrent un paper verbal, com de participi o gerundi passat; afeït als verbs en *i*: *erorita* «habiendo caído», *ikusita* «habien-do visto», al costat de *erori* «caer, caído», *ikusi* «ver, visto» (Lpz.Mendizábal, *Gram. Vca.*, p. 24). Ara bé, això es produeix també amb els verbs moderns en *-tu*: *zoratuta* (Dom. Agirre, *Auñemendiko Lorea* II, 10.25, «enajenado» en la trad. del P. Villasante) de *zoratu*²⁰ «enloquecer» i *zoro* «loco»; *arrotuta* «enorgullecido» (II, 7.13), de *arro* «altivo»; *erotuta* id. (10.33), de *erotu* «volverse loco», *ero* «demente». En fi: «gora Euskadi askatuta!» 'amunt Bascònia lliure!', de *azka-tu* «soltar, emanciparse». I és clar que el mateix es fa amb els adj.-part. en *-itu*: *baltzituta* «ennegrecido» pel fum, parlant d'una cuina-llar (*Auñem.* I, 128.8): «euren eginkizunak amaituta» «acabadas sus tareas» (*Auñ.* I, 134.21).

I així mateix trobem el que ens fa falta: «oinkadaz³⁰ zolituta» traduït «apretando el paso» (*Auñ.* I, 126.19): car aqueix «apretando» és acc. translàtica en lloc de «madurando» aplicat a *çoli* (derivat *çolitu*): que, com hem vist, Mitxelena declara variant dialectal de *çori* 'madur'.³⁵

Tenim, doncs, el dret a postular per al paleo-basc, i el seu bessó ibèric: *ÇORITUTA 'camp de cereals madurs, estesa de collites'. Com que l'ibero-basc accentua-va a la part inicial dels mots, *ÇORITUTA passà a ÇORITTA, obeïnt a la llei fon. romànica de caiguda de les postòniques internes. Així tenim brillantment explica-da l'antinòmia que ens presentaven els NLL *Çorita* de les zones catalana i castellana llunyanes del basc: la conservació d'una *-T-* sorda entre vocals. És perquè hi havia hagut dues *T-T*, i quedà ÇORITTA amb geminada.⁴⁵

D'altra banda en el nom de les bustalizas de Roncesvalles, alterat també així per l'haplologia, això esdevenia incompreensible per al sentiment de la llengua basca moderna: d'ací la refecció *Orçen-çurieta*, ob-servada en n. 1. Si en aquells cognoms en *-ita* allegats abans (*Munita*, *Yurrita* etc.) pogué haver-hi la mateixa gènesi, ens estarem de decidir-ho (potser en una part d'ells almenys?), car ja no és essencial per al problema del cat. *Sorita* (quedi a mans dels especialistes basco-⁵⁵legs).

En aquest article tenim, doncs, resolt un problema que demostra la germanor lingüística ibero-basca, en tata la seva amplitud hispànica, i amb eloqüent pro-longació medieval, a desgrat de l'oblit on ha quedat en⁶⁰

el basc present.

En postdata no serà de més d'afegir altres casos de *-ita* basc: «ateak itxita - - -» 'portes que li havien tan-cat' (*Auñ.* II, 12.23); «eserita eginaz», on es combi-nen *eseri* 'seure' amb *naiz* del verb *izan*.

Més a llevant, en substrat basc: en el nostre article *Escrita*, riu de l'alt Pallars, hem vist un derivat *Eski-ri-ta*, format (com *Irurita* de *iru-*) amb el basc *eski* nom d'arbre; però aquí *-ita* ja pot venir de *-ITA* basc, sense haplologia ni duplicació, com sigui que en aquesta vall d'Espot es mantenen sordes les oclusives intervocàliques.

Acabem refutant l'altre assaig d'explicació de l'ar-rel *çuri* de *zorita* que s'havia assajat. Era un encontre enganyós el del compost *zurita* 'colom silvestre', que jo mateix havia sospesat en el DCEC, a base del bc. *çuri* 'blanc'. En realitat aquest *zurita* és ben inconnex amb la nostra qüestió, car és diminutiu castellà de *zura*, també designació d'aqueixa mena de colom; i així mateix, *zurana* (és un mot de creació expressiva: *zu-zu*, *mu-mu*...). Altres ho havien pensat també: CCandi pretenia fundar-ho en un doc. relatiu a Fz. de Heredia, que segons ell, parlaria de «la font dels tudons», afirmant (sense cap prova) que Fz. de Heredia era senyor del nostre *Sorita* de Ribagorça. Però com que el mot *tudons* no existeix en aragonès, sinó en el català de CCandi, amb això revela que fa una suposi-ció o deformació gratuïta dels fets, en suport de la seva fantàstica etimologia de *zurita* 'tudó' i la fanta-siosa atribució a Fz. de Heredia.

¹ Avui el nom de les dues «bustalizas» s'ha refós en *Orç-en-çurieta* del Roncesvalles, que ens mostra com no essent *-ita* viu en basc modern, hom hi ha reemplaçat *-ita* per *-ieta*. — ² De *Çoritu* 'madu-rat' va quedar un descendent en el P. Val.: d'un *Çorito* o Pere López de *Çurito* dóna testimoni, en un doc. de 1280, Mtz.Fdo. (*Doc. Val. ACA* II, n. 1235 i 1280); potser immigrant navarrès (si no és un masculí mossàrab extret dels *Mtz. de Çourita* etc. citats supra).

Sorlí, V. S- (mos.) *Sornàs*, V. *Sorpe* *Soroixa*, V. S- (misc. moss.)

La SOROLLERA

Poble amb municipi en el Matarranya, entre els rius Bergantes i Tastavins.

PRON. POP.: la *surulêra* (4 vegades), la *sorolêra* (2), la *surolêra* (1), la *surulêra* (1), la *œrolêra* (1), la *œurulêra* (2). Gentilici: *sorollerans*.

DOC. ANT. 1280: *La Ceruillera* (*Rationes decima-rum* II, 103, 112).

ETIM. «*Sorollera* ve de *cerolla* 'servera'» em di-gueren en el poble. De fet es tracta d'una variant d'*at-zerola* (*sorolla*), ben coneguda en valencià (cognom *Sorolla* etc.). *La Sorollera* és, doncs, paral·lel, pel sen-tit i per la forma, al nom del poble veí *La Codonye-*